

ELŐZETES RÉGÉSZETI DOKUMENTÁCIÓ
ELŐKÉSZÍTŐ MUNKARÉSZ
Adatgyűjtés és Terepbejárás alapján
(ERD-I.)

**„DOMBVIDÉKI TÁROZÓK MAGYARORSZÁG TERÜLETÉN (ZÁPOR,
TÖBBCÉLÚ, ÁRVÍZCSÚCS, CSÖKKENTŐ TÁROZÓK)” TÁRGYÚ KEHOP-1.5.0
KONSTRUKCIÓ KERETÉBEN TERVEZETT KOMPLEX ELŐKÉSZÍTÉSI
FELADATAI – SZÜNÖSE TÁROZÓFEJLESZTÉS PROJEKTRÉSZ**

A

VIZITERV ENVIRON KFT.

megrendelésére

készítette:

A


VÁRKAPITÁNYSÁG
NONPROFIT ZRT.

2021

1. AZ ELŐZETES RÉGÉSZETI DOKUMENTÁCIÓ TÁRGYA, ELKÉSZÍTÉSÉNEK CÉLJA, KÉSZÍTŐI

1.1. Az ERD tárgya: „Dombvidéki tározók Magyarország területén (zápor, többcélú, árvízcsúcs, csökkentő tározók)” tárgyú KEHOP-1.5.0 konstrukció keretében tervezett komplex előkészítési feladatai – Szünőse tározófejlesztés projektrész

1.2. A tervezett változtatás helyszíne: Szombathely: 01117/1, 01105/4, 01116/2, 01105/3, 01105/5, 01113/12, 01113/10, 01113/13, 01117/3, 01117/4 hrsz-ek; Gencsapáti: 0234/1, 0232 hrsz-ek.

1.3. Az ERD megrendelője: VIZITERV Environ Korlátolt Felelősségű Társaság

1.4. Az ERD megrendelésének célja: Vízbiztonsági engedélyezési tervhez szükséges

1.5. Készítette: *Várkapitányság Integrált Területfejlesztési Központ Nonprofit Zrt.*

1.6. Az ERD elkészítése során *a kulturális örökség védelméről szóló 2001. évi LXIV. törvény (Kötv.) és a Kormány, a kulturális örökség védelmével kapcsolatos szabályokról szóló 68/2018. (IV. 9.) Kormány rendeletének (Korm. R.)* előírásait alkalmaztuk.

1.7. A Kötv. 23/C. § (5) bekezdésének megfelelően az ERD-t próbafeltárás alkalmazásával kell elkészíteni. Mivel az ERD megrendelésekor a próbafeltárást nem lehetett elvégezni, **az ERD** – a Korm. R. 39. § (1) bekezdése alapján – **több munkafázisban készül.** A Korm. R. 40. § (8) bekezdése szerint, amennyiben az első hatósági eljárás megindításakor a próbafeltárást akadályozó körülmény még nem hárult el, az ERD addig elkészült munkafázisait kell csatolni a kérelemhez. A feltárási projekttervvel záródó ERD, az akadályozó körülmények megszűnése után (vö.: Korm. R. 39. § (2) bekezdés) elvégzett próbafeltárás eredményei alapján készíthető el, a következő munkafázisban.

2. RÉGÉSZETI ÉRTÉKVIZSGÁLAT, LELŐHELY-DIAGNOSZTIKAI VIZSGÁLATOK

2.1. Adattári, szakirodalmi, térképészeti adatgyűjtés

A tervezett beruházás helyszíne a Dunántúlon, azon belül Vas megyében, a Pinka-sík kistáj területén található Szombathely, illetve Gencsapáti külterületén.

A kistáj sík jellegét mutatja, hogy a legmagasabb (311 m), illetve legalacsonyabb pontja (195 m) között alig több, mint 100 m a különbség. A kistáj idős kavicstakaróval fedett hegylábfelszín, amelyre felső-pannon agyagos és homokos üledék települt. Ezen az üledéken agyagbemosódásos barna erdőtalajok, barnaföldek, pszeudoglejes barna erdőtalajok találhatók. Az alaphegységet átlagosan 2 km mélységben paleozoos kőzetek alkotják, amire a késő-miocénben, valamint a

késő pannon időszakban vastag üledéksorozat, kavicstakaró rakódott le. A területet Ny-on a Pinka, K-en a Perint völgye határolja.

A közhiteles lelőhely-nyilvántartás, a múzeumi adattári, szakirodalmi, térképészeti kutatások során, a tervezett beruházás által érintett területen és 200 méter széles övezetében 6 ismert (nyilvántartott) régészeti lelőhelyhez kapcsolódó adatot gyűjtöttünk.

Adatgyűjtés során a fejlesztési területen és pufferzónájában azonosított régészeti lelőhelyek:

Név:	Nyilvántartási szám:	Információ forrása:	Lelőhely jellege:	Lelőhely kora:	Pozíciója:
<i>Szombathely – Szünőse major-Körtéfás-dűlő</i>	29974	<i>terepbejárás (1992)</i>	<i>telepnyom</i>	<i>rézkor</i>	<i>érintett</i>
			<i>telepnyom</i>	<i>bronzkor</i>	
<i>Sé – Kertalja dűlő</i>	42689	<i>terepbejárás (2001), ásatás (2004), helyszíni szemle (2006)</i>	<i>telepnyom</i>	<i>őskor</i>	<i>érintett</i>
			<i>bizonytalan jellegű lelet</i>	<i>római kor</i>	
			<i>telep</i>	<i>római kor</i>	
			<i>telepnyom</i>	<i>népvándorlás kor</i>	
<i>Sé – Kertalja dűlő II.</i>	42691	<i>terepbejárás (2001), ásatás (2004), helyszíni szemle (2006)</i>	<i>bizonytalan jellegű lelet</i>	<i>őskor</i>	<i>érintett</i>
			<i>telep</i>	<i>őskor</i>	
			<i>telep</i>	<i>avar</i>	
			<i>bizonytalan jellegű lelet</i>	<i>középkor</i>	
			<i>telep</i>	<i>középkor</i>	
<i>Szombathely – Szünőse major</i>	68093	-	<i>telep</i>	<i>rézkor</i>	<i>érintett</i>
			<i>telep</i>	<i>bronzkor</i>	
			<i>halomsír</i>	<i>római kor</i>	
<i>Dozmat – Római kori vízvezeték</i>	68945	<i>adatgyűjtés (2017), terepbejárás (2017), geofizikai mérés (2017), próbaásatás (2018), régészeti felügyelet (2018)</i>	<i>vízvezeték</i>	<i>római kor</i>	<i>érintett</i>
<i>Szombathely – Olad - Faiskola</i>	92811	<i>terepbejárás (2017), adatgyűjtés (2017)</i>	<i>telepnyom</i>	<i>őskor</i>	<i>pufferzónában</i>
			<i>telepnyom</i>	<i>római kor</i>	
			<i>telepnyom</i>	<i>középkor</i>	

Az azonosított, illetve vizsgált régészeti lelőhelyek ismert kiterjedését az 1. sz. térképmellékleten ábrázoltuk, a térinformatikai állományok a digitális melléklet „Terinformatika” mappájában érhetők el.

2.2. Régészeti terepbejárás

A tervezési terület felszíni vizsgálatait 2021.10.04.-06. között végeztük el. A terepbejárást részben jó (boronált), illetve korlátozott (magas, sűrű aljnövényzet) feltételek mellett tudtuk elvégezni. A tervezés egész szakaszán változó kutathatóságot tapasztaltunk. A leendő tározóval érintett részen a 29974, 68093 sz. lelőhelyek területe jól kutathatónak bizonyult. Ettől D-re, a 89-es főút D-i széléig, a Színesei-patak K-i oldalán szintén jól kutatható volt a terület. Ezeken a szakaszokon felszíni leletanyagot tudtunk gyűjteni a korábban ismert 29974, 68093 lelőhelyek területéről, melyek közül a 68093 régészeti lelőhely kiterjedését pontosítottuk a felszíni leletanyag alapján. A 89-es főút D-i oldalán, a Színesei-patak Ny-i szélén a 42689 sz. lelőhely közelében szintén sikerült leletanyagot gyűjtenünk, így ez a lelőhely is bővült. A 42689 sz. lelőhely ÉK-i irányban, a 68093 sz. lelőhely DK-i irányban bővült. Szórvány leletanyagot találtunk a Völgyre-járó nevű területen, ami egy őskori és egy késő középkori kerámiatöredéket jelentett. Továbbá a tervezett beruházás területének É-i szélén is előkerült egy szórvány lelet, amit a középkorra kelteztünk. A fedettség (gazos, álló kukorica, sűrű, gazos napraforgó, gye, beépítettség) főként a Színesei-patak Ny-i oldalára, illetve a 89-es főúttól egészen az Arany-patak vonaláig eső területre volt jellemző. Ezen tényező miatt a többi ismert lelőhelyet nem tudtuk vizsgálni. A régészeti terepbejárás során új lelőhelyet nem azonosítottunk.

A vizsgált területet és az azonosított régészeti lelőhelyek ismert kiterjedését a 2. sz. térképmellékleten ábrázoltuk.

2.3. AZ ÉRTÉKVIZSGÁLAT EREDMÉNYÉNEK ÖSSZEFOGLALÁSA

A régészeti értékvizsgálat során az alábbi régészeti lelőhelyeket azonosítottuk a vizsgált terület 200 m-es környezetében:

Név:	Nyilvántartási szám:	Információ forrása:	Lelőhely jellege:	Lelőhely kora:	Pozíciója:
Szombathely – Szünőse major-Körtéfás-dűlő	29974	adattári adat, terepbejárás	telepnyom	rézkor	érintett
			telepnyom	bronzkor	

<i>Sé – Kertalja dűlő</i>	42689	<i>adattári adat, terepbejárás</i>	<i>telepnyom</i>	<i>őskor</i>	<i>érintett</i>
			<i>bizonytalan jellegű lelet</i>	<i>római kor</i>	
			<i>telep</i>	<i>római kor</i>	
			<i>telepnyom</i>	<i>népvándorlás kor</i>	
<i>Sé – Kertalja dűlő II.</i>	42691	<i>adattári adat</i>	<i>bizonytalan jellegű lelet</i>	<i>őskor</i>	<i>érintett</i>
			<i>telep</i>	<i>őskor</i>	
			<i>telep</i>	<i>avar</i>	
			<i>bizonytalan jellegű lelet</i>	<i>középkor</i>	
			<i>telep</i>	<i>középkor</i>	
<i>Szombathely – Szünőse major</i>	68093	<i>adattári adat, terepbejárás</i>	<i>telep</i>	<i>rézkor</i>	<i>érintett</i>
			<i>telep</i>	<i>bronzkor</i>	
			<i>halomsír</i>	<i>római kor</i>	
<i>Dozmat – Római kori vízvezeték</i>	68945	<i>adattári adat</i>	<i>vízvezeték</i>	<i>római kor</i>	<i>érintett</i>
<i>Szombathely – Olad - Faiskola</i>	92811	<i>adattári adat</i>	<i>telepnyom</i>	<i>őskor</i>	<i>pufferzónában</i>
			<i>telepnyom</i>	<i>római kor</i>	
			<i>telepnyom</i>	<i>középkor</i>	

Az azonosított, illetve vizsgált régészeti lelőhelyek ismert kiterjedését az 1. sz. térképmellékleten ábrázoltuk, a térinformatikai állományok a digitális melléklet „*Terinformatika*” mappájában érhetőek el.

3. KUTATÁSI TERV

3.1. A változtatási szándékok ismertetése

A tervezett beruházás Szombathely és Gencsapáti külterületét érinti, amelynek keretében árvízi tározó létesítése tervezett egy 100,91 ha nagyságú területen.

A tervezési terület az alábbi hrsz-eket foglalja magába: Szombathely: 01117/1, 01105/4, 01116/2, 01105/3, 01105/5, 01113/12, 01113/10, 01113/13, 01117/3, 01117/4; Gencsapáti: 0234/1, 0232 hrsz-ek.

A kivitelezés több lépésből fog állni: elsőként sor kerül az anyagnyerő hely kijelölésére, ami a tározótérben tervezett. Ezt követően történik majd a völgyzárógát megépítése, ami a Szünőse-

patak 3+339 km szelvényében tervezett. A gát hossza 555 m lesz, legnagyobb magassága 6,5 m, a töltés területe, illetve a rézsú lábától számított 6-6 m széles sáv kisajátításra kerül.

A völgyzáró gát és a patak metszésében leeresztő műtárgy létesítése tervezett. A műtárgy alvízi és felvízi mederszakaszai betonba rakott terméskő- és kőrakat burkolattal lesznek ellátva. Az alvízi burkolatba energiatörő fogak is be lesznek építve. Az építmény megközelítésére bejáró híd építése tervezett.

A völgyzáró gáton kialakításra kerül egy vészárapasztó vápa, amely 15 m hosszú és 1 m mélységű lesz. Ez biztosítja a gát védelmét egy esetleges áradáskor az üzemi vízszint fölé emelkedő víz alváz felé történő továbbvezetésével. Az elvezetést egy 238 m hosszú összekötő csatorna segítségével oldják meg, ami a Szünöse-patak alvízi oldalához gravitál.

A leeresztő műtárgynál a tározótérbe kerülő víz vízoszlopmagasságának mérésére, illetve a leeresztő műtárgy alvízi oldalra továbbengedett vízszint mérésére vízmérce kerül kihelyezésre.

Megrendelő tájékoztatása szerint a tervek nem véglegesek, a hidrológiai vizsgálatok alapján változhatnak, egyéb műszaki paraméterek e tervezési szakaszban még nem ismertek.

3.2. Örökségvédelmi hatáselemzés és az ERD II. fázisában javasolt lelőhely-diagnosztikai vizsgálatok meghatározása

A tervezési terület jelenleg fás-füves, beépítetlen, mezőgazdasági művelés alatt álló területeken húzódik.

A tervezett beruházási területen 5 régészeti lelőhelyet (29974, 42689, 42691, 68093, 68945) azonosítottunk.

A régészeti lelőhelyek a Kötv. alapján általános védelem alatt állnak. A Kötv. 19. § (2) szerint a régészeti örökség elemei eredeti helyzetükből csak régészeti feltárás keretében mozdíthatók el.

A beruházás tervezése során feltétlenül figyelembe kell venni a szükséges régészeti feltárások idő- és költségigényét.

A jelenlegi adataink alapján a tervezési területen olyan a Korm. R. 21. § (3) bekezdésében meghatározott, helyben megtartandó régészeti emlék – (vagyis: eredeti összefüggéseiben megmaradt, helyben és fizikai állapotromlás nélkül megőrzendő régészeti emlék) – található, melyet a földmunkákkal el kell kerülni.

A földmunkákról egyelőre nincsenek műszaki adatok, de az előzetes paraméterek alapján mélyebb rétegeket is érinteni fognak, ezért – még a tervek véglegesítése előtt – további örökségvédelmi vizsgálatokat javasunk elvégezni a beruházás területén, hogy megismerjük, illetve kizárhassuk a beruházás megvalósulását megakadályozó kockázatokat. A terület kutatására **geofizikai kutatás** és/vagy **próbafeltárás** elvégzése ajánlott a kockázati tényezők azonosítása és csökkentése érdekében. A nevezett vizsgálatok adatai alapján lehet majd megállapítani a megelőző feltárás jellegét és mértékét.

A további örökségvédelmi vizsgálatokat az alábbi táblázatban foglaljuk össze:

Lelőhelynév	Nyilvántartási szám:	Javasolt vizsgálat
<i>Szombathely – Szünőse major-Körtefás-dűlő</i>	29974	<i>Geofizikai kutatás és/vagy Próbafeltárás</i>
<i>Sé – Kertalja dűlő</i>	42689	
<i>Sé – Kertalja dűlő II.</i>	42691	
<i>Szombathely – Szünőse major</i>	68093	
<i>Dozmat – Római kori vízvezeték</i>	68945	

A műszaki tervek hiányában a geofizikai kutatásra és a próbafeltárásra javasolt terület nagyságát nem tudjuk megadni.

A mezőgazdasági művelésű területek geofizikai mérések elvégzésére legalkalmasabb a növényzet maximum 10 cm magasságú időszak, melynek során a felszín egyenletes simaságú. A mérések elvégzését egyértelműen kizárja a 25 cm-nél magasabb vegetáció, a zöldkár lehetősége és a mélyszántottság.

A Korm. R. 39. § (2) bekezdése alapján próbafeltárásokra csak az akadályozó körülmények elhárulását követően kerülhet sor, régészeti munkavégzésre alkalmas állapotú területen, amelynek szempontjait a Korm. R. 34. § (3) bekezdése határozza meg. A feltárások megkezdése előtt a beruházónak el kell végeztetni a területen a fakitermelést, bozót- és egyéb növényzet irtását, az építési, bontási, vagy egyéb hulladék eltávolítását, a lőszer- és tűzszerészeti vizsgálatot és mentesítést, illetve az erről szóló minőségbiztosítási jegyzőkönyvet a feltárást végző intézménynek átadnia. Biztosítani kell a feltárandó terület megközelíthetőségét, ki kell jelölnie a közművezetéseket és köteles átadnia ezek leíró és térképes dokumentációját lehetőleg EOVRendszerben készült állomány formájában.

A Korm. R. 36. § (2) bekezdés alapján a gépi és kézi földmunkát a régész irányítása mellett kell végezni, olyan *munkagép* (gumikerekes forgókotró, iszapoló vagy rézsűző kanállal) alkalmazásával, amely alkalmas a régészeti jelenségek jelentkezési szintjén a régészeti tükörfelület kialakítására.

A szükséges próbafeltárásokat a régészeti rétegsor aljáig kell elvégezni (Kötv. 21. § (2)).

3.3. A javasolt lelőhely-diagnosztikai vizsgálatok költségkalkulációja

Vizsgálat típusa	Nettó egységár	Terület/Db	Kalkulált nettó költség*
<i>Geofizikai kutatás (mágneses/ talajradaros, talajellenállás)</i>	40 Ft/m ² 140 Ft/m ² 120 Ft/m ²	nem kalkulálható m ²	nem kalkulálható Ft
<i>Próbafeltárás</i>	2 520 Ft/m ² pozitív eredmény esetén; 1 100 Ft/m ² negatív eredmény esetén	nem kalkulálható m ²	nem kalkulálható Ft
<i>Feltárási projektterv összeállítása</i>	50 000 Ft	1 db	50 000 Ft
Összesen	Nem kalkulálható Ft		

*Kötv. 19. § (4) alapján, a Korm. R. 8. mellékletében meghatározott hatósági egységárak szerint

A Kötv. 23/F. § 8a) alapján az ár nem tartalmazza a próbafeltárások elvégzéséhez szükséges gépi földmunka költségét!

A végleges költségbecslést a kivitelezési adatok pontosítása, a beruházás végleges megtervezése után lehet elvégezni, a megbízói adatszolgáltatás alapján.

A Kötv. 23/F. (8) értelmében az Előzetes régészeti dokumentáció készítésének teljes költségei nem haladhatják meg a beruházás teljes bekerülési költségének 0,35%-át, kivéve, ha a Beruházó ennél magasabb összeg megfizetését vállalja.

Az előzetes régészeti dokumentáció készítésének költsége a terepen végzett régészeti szaktevékenység mellett tartalmazza a végleges leletbefogadás, de nem tartalmazza a próbafeltáráshoz szükséges gépi földmunka, továbbá a munka- és balesetvédelmi szabályok betartásához szükséges műszaki feltételek biztosításának költségét.

A Kötv. 23/F. § (4) bekezdés alapján a nagyberuházáshoz kapcsolódó régészeti feltárással összefüggő rendelkezések alkalmazásában – tekintet nélkül a nagyberuházás szakaszolására – a

beruházás teljes bekerülési költsége a számvitelről szóló 2000. évi C. törvény 47-51. §-ában meghatározott tételek tervezett összege.

A beruházó nyilatkozata alapján, jelen projekt esetében a beruházás bruttó bekerülési költségének összege *nem* ismert.

3.4. A javasolt vizsgálatok elvégzésére jogosult intézmény megnevezése

Az Előzetes régészeti dokumentációhoz kapcsolódó próbafeltárások és geofizikai kutatás elvégzésére, a *Kötv. 23/C. § (3) bekezdés és a Korm. R. 3. § (3) alapján a Várkapitányság Integrált Területfejlesztési Központ Nonprofit Zártkörűen Működő Részvénytársaság jogosult.*

Szombathely, 2021. október 28.


Pomázi Ákos
régész

460000.000

462000.000

